

Фойт Сергій

студент гр. ПФМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Крупка Андрій

кандидат економічних наук

доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Sergiy Foit

Student of the group PFm-51

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

Andrii Krupka

PhD (Economics)

Associate Professor of Economics and Finance Department

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ В КРИЗОВИХ УМОВАХ FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES IN CRISIS CONDITIONS

Успішне функціонування підприємства залежить від забезпечення належного рівня його фінансово-економічної безпеки. Забезпечення фінансової стійкості підприємства та досягнення основних цілей його діяльності здійснюється шляхом впровадження на підприємстві ефективної системи управління фінансово-економічної безпеки.

Фінансово-економічна безпека підприємства захищає його фінансові, економічні інтереси, контролює фінансові ресурси підприємства, забезпечує належний рівень захисту майнових прав суб'єктів господарювання, а також здатна мінімізувати потенційні загрози та ризики.

Поняття фінансово-економічна безпека є досить складною категорією та потребує комплексного підходу для з'ясування його особливостей. Аналіз наукової літератури дозволив встановити, що наразі серед науковців немає єдиної точки зору щодо визначення поняття фінансово-економічної безпеки. З огляду на це, можна стверджувати що фінансово-економічна безпека підприємства – це складний комплекс заходів спрямований на прогнозування та попередження виникнення потенційних внутрішніх та зовнішніх загроз, аналіз та знаходження шляхів протидії наявним загрозам та ризикам, забезпечення фінансової стійкості, мінімізації фінансових ризиків, ліквідності активів підприємства, організація внутрішньогосподарського контролю та нагляду за діяльністю підприємства.

Забезпечення фінансово-економічної безпеки потребує розробки власної індивідуальної системи безпеки на підприємстві.

Система управління фінансово-економічною безпекою підприємства включає управлінські органи, підрозділи і виконавців, які виконують закріплені за ними функції й вирішують поставлені перед ними завдання та сукупність методів, за допомогою яких здійснюється управлінський вплив [1].

Для побудови ефективної системи управління фінансово-економічною безпекою, необхідно обов'язково розуміти потенційні загрози та оцінити наслідки впливу їх на діяльність підприємства.

Загрози фінансово-економічної безпеки підприємства можна класифікувати наступним чином:

- Залежно від місця виникнення: зовнішні або внутрішні;
- Залежно від джерела виникнення: об'єктивні або суб'єктивні;
- Залежно від тривалості: короткострокові, середньострокові, довгострокові;
- Залежно від тяжкості наслідків:
 - в особливо великому розмірі;
 - у великому розмірі;
 - у значному розмірі;
 - у невеликому розмірі;
- Залежно від ступеня небезпеки:
 - потенційні загрози із дуже малим рівнем вірогідності;
 - реальні загрози із середнім рівнем вірогідності;
 - особливо небезпечні загрози із високим рівнем вірогідності [2].

Слід зазначити, що найбільшу небезпеку для підприємства становлять зовнішні загрози, оскільки їх не можливо спрогнозувати та виявити. До зовнішніх загроз на сучасному етапі розвитку суспільства можна віднести:

- антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання; монополізація ринку;
- переманювання працівників підприємства;
- рейдерство (протиправна злочинна діяльність з метою встановлення контролю над підприємством та заволодіння його майном);
- військові дії;
- економічні кризи;
- недосконалість законодавства, бюрократизація процедур;
- відсутність доступного кредитування;
- низька купівельна спроможність населення;
- кіберзлочинність тощо

У той же час, за наявності правильно побудованої системи управління фінансово-економічної безпеки, внутрішні загрози можна спрогнозувати, вчасно виявити та усунути. До внутрішніх загроз відносяться:

- відсутність фінансової дисципліни на підприємстві;
- порушення встановленого режиму захисту конфіденційної інформації;
- порушення встановлених на підприємстві внутрішніх правил;
- протиправні чи інші негативні дії персоналу, що загрожують функціонуванню підприємства;
- низька економічна ефективність інвестицій;
- низька кваліфікація менеджменту підприємства;
- відсутність стратегічного планування та антикризового менеджменту тощо.

Важливою складовою в управлінні фінансово-економічною безпекою підприємства є аналіз індикаторів рівня його безпеки. Індикатори рівня безпеки підприємства - це реальні показники фінансово-економічної безпеки підприємства, які характеризують ефективність використання фінансових ресурсів підприємства, наявні проблеми та тенденції розвитку підприємства.

На нашу думку, для забезпечення фінансово-економічної безпеки на підприємстві повинна бути створена система аналізу індикаторів рівня безпеки, на основі якої підприємство зможе знайти ефективні рішення щодо нейтралізації загроз та ризиків.

Ефективність управління фінансово-економічною безпекою залежить від правильно обраного механізму управління. Загалом, на нашу думку, організація ефективного управління фінансово-економічною безпекою підприємства має здійснюватися відповідно до погодженої власниками бізнесу Концепції фінансово-економічної безпеки підприємства, а також згідно із затвердженим на підприємстві Положенням про основи фінансово-економічної безпеки.

У зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України для багатьох українських підприємств виникли нові загрози щодо фінансово-економічної безпеки підприємства. Військові вимагають від менеджменту та власників підприємства прийняття оперативних рішень щодо евакуації працівників, збереження наявної матеріально-технічної бази та виробничих потужностей. Складним питанням для багатьох підприємств є релокація в безпечне місце на території України та підтримка цього процесу з боку державних структур. Певним чином цю проблему допомагає вирішити Уряд України шляхом запровадження програми Релокації (переміщення) бізнесу (наказ Мінекономіки від 07.03.2022 №391-22) [3], розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.03.2022 р. № 246-р про затвердження Плану невідкладних заходів з переміщення у разі потреби виробничих потужностей суб'єктів господарювання з територій, де ведуться бойові дії та/або є загроза бойових дій, на безпечну територію. Однак нажалі залишається ще велика кількість підприємств, які потребують підтримки з боку держави щодо релокації бізнесу у безпечне місце провадження господарської діяльності.

Важливим елементом забезпечення фінансової безпеки підприємства є його кадровий потенціал, тому одним із найважливіших завдань під час економічних криз та військових дій є збереження кваліфікованих кадрів підприємства.

Управління системою фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах економічної та безпекової нестабільності потребує прийняття специфічних управлінських рішень стосовно адаптації підприємства до зовнішніх і внутрішніх загроз. Забезпечення належного рівня фінансово-економічної безпеки дозволяє підвищити гнучкість бізнесу завдяки розумінню потенційних можливостей або загроз, що в подальшому допомагає правильно виз та допоможе правильно сформулювати пріоритети та стратегію реагування на поточні виклики та проблеми.

Отже, управління фінансово-економічною безпекою є важливою умовою для забезпечення стабільності та стійкості підприємства в умовах війни та економічної кризи. Аналіз індикаторів рівня безпеки, зовнішніх та внутрішніх загроз дозволяє підприємству бути більш гнучким у своїх бізнес-процесах.

В свою чергу, система управління фінансово-економічною безпекою залежить від методів управління, застосованих інструментів впливу, наявності стратегії реагування на загрози, розподілу функцій, повноважень між менеджментом підприємства, організаційну структуру. Визначення оптимальної структури системи фінансово-економічної безпеки підприємства актуалізує подальші дослідження цієї тематики.

Перелік використаних джерел:

1. Іванілов О.С. Економіка підприємства. Підручник. Центр навчальної літератури. 2009. 728 с.
2. Галайко Н.В., Цвайг Х.І. Загрози фінансовій безпеці підприємства та шляхи їх усунення. *Економіка та управління підприємствами*. 2016. Вип. 11. С. 181-185.
3. Програма релокації бізнесу. Наказ Мінекономіки від 07.03.2022 №391-22 URL: <https://www.me.gov.ua/LegislativeActs4368>